

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

СЕРПЕНЬ 2020 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у серпні 2020 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями Крим-
ської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. ВСТУП	2
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Обшуки та затримання.....	3
Політично умотивоване кримінальне переслідування.....	3
«Справа кримських мусульман».....	3
«Справа українських диверсантів».....	4
Переслідування за звинуваченням у участі.....	5
у батальйоні імені Н. Челебіджіхана	
Умови утримання в місцях несвободи.....	5
Свобода думки, совісті та релігії.....	6
Свобода слова та висловлювання думки.....	6
Свобода пересування.....	7
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	8
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	8
Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території, до збройних сил.....	8
держави, що окупує, а також пропаганда служби у збройних силах	

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

19 серпня співробітники ФСБ РФ після обшуку затримали мешканця с. Журавка Кіровського району **Меджіта Аблямітова** за підозрою в участі у батальйоні ім. Н. Челебіджіхана (докладніше в розділі «Переслідування за звинуваченням в участі у батальйоні ім. Н. Челебіджіхана»).

31 серпня вранці співробітники ФСБ РФ вчинили обшуки в оселях кримськотатарських активістів, після обшуків і вилучення техніки їх доправили до управління ФСБ РФ у Сімферополі на допит. Серед затриманих — кореспондент видання «Грані.ру» й об'єднання «Кримська солідарність» **Айдер Кадиров** з с. Розливи Нижньогірського району, муедзин (служитель мечеті, котрий закликає на молитву) **Рідван Умеров** з Судака, активіст **Айдер Яблякімов** з смт. Сонячна Долина й **Енвер Топчи** з смт. Советський. До будівлі ФСБ на допит їх доправили близько 9:30, але адвокатів до них допустили лише через 8 годин. О 21:40 з будівлі ФСБ випустили Енвера Топчи і Айдера Аблякімова, о 22:35 — Рідвана Умерова, о 01:40 1 вересня — Айдера Кадирова. Їх звинуватили за ст. 205.6 КК РФ (*Неінформвання*) за переписку в соціальній мережі «ВКонтакте» з якимось Уміджоном Дадажоновим і неповідомлення про це у правоохоронні органи. Затриманих відпустили під підписку про невиїзд¹. Відсутність правової визначеності у цій кримінальній статті дозволяє застосовувати її з метою політично умотивованого переслідування. Після затримання і під час допитів до затриманих не забезпечили доступ адвокатів, що порушило їхнє право на ефективний засіб правового захисту.

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець серпня **105 осіб** позбавлені волі у рамках політично мотивованого й / або релігійного кримінального переслідування. Повний список опублікований на сайті КППГ².

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій чи пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними або екстремістськими, але не є такими за законодавством України.

У серпні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених свободи у «справі кримських мусульман», — **71** особа. Ще **4** осіб обмежені в переміщенні: **3** перебувають під наглядом і не в змозі залишити окуповану територію, **1** — під домашнім арештом.

¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1216113795422741>

² <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/09/lissheniya-svobody-avgust-2020.pdf>

4 серпня суддя Південного окружного військового суду м. Ростов-на-Дону (РФ) Різван Зубаїров продовжив терміни утримання під вартою **Ернеса Аметова, Марлена Асанова, Мемета Белялова, Сервера Зекірьяєва, Тимура Ібрагімова, Сервера Мустафаєва, Сейрана Салієва й Едема Смаїлова** до 12 листопада³.

5 серпня «Київський районний суд Симферополя» продовжив терміни утримання під вартою **Рустема Сейтмететова, Османа Сейтумерова й Сейтумера Сейтумерова** до 9 листопада⁴. На сайті «суду» інформація про засідання відсутня.

11 серпня суддя Південного окружного військового суду Різван Зубаїров у рамках розгляду «справи кримських мусульман» з другої бахчисарайської групи відмовився допитати 14 свідків захисту. Після цього фігурант справи **Сервер Мустафаєв** намагався опротестувати таке рішення, але суддя видалив його з залу суду, а на його адвокатів пристави склали адміністративний протокол за непокору розпорядженню судді⁵.

12 серпня адвокат Е. Курбедінов повідомив, що Багаєвський районний суд Ростовської області РФ відмовив у задоволенні клопотання захисту про умовно-дострокове звільнення **Нарімана Мемедемінова**⁶.

10 серпня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Олексій Козирєв продовжив термін утримання під вартою Османа Аріфмететова до 15 вересня⁷.

28 серпня суддя «Київського районного суду Симферополя» Антон Цикуренко продовжив терміни утримання під вартою **Зекірьє Муратова, Вадима Бектемірова, Сейрана Хайретдінова, Аліма Суфьянова, Еміля Зіядінова й Ісмєта Ібрагімова** до 2 грудня, а **Олександр Сизикову** було продовжено домашній арешт.

31 серпня під час дебатів у Південному окружному військовому суді у справі другої бахчисарайської групи «кримських мусульман» представник прокуратури РФ запросив для фігурантів справи покарання у формі позбавлення волі в колонії суворого режиму: **Марлену Асанову** — 20 років й штраф у розмірі 800 тисяч рублів, **Мемету Белялову** — 21 рік, **Тимуру Ібрагімову** — 20 років, **Серверу Зекірьяєву** — 15 років, **Серверу Мустафаєву** — 17 років, **Сейрану Салієву** — 19 років, **Ернесу Аметову** — 17 років і 6 місяців, **Едему Смаїлову** — 17 років і 6 місяців⁸.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець серпня в ув'язненні перебувають **15 осіб**, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «у підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». Крім того, одна жінка перебуває під домашнім арештом. У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення

³ Адвокат Олексій Ладін про продовження ув'язнення: «У Сервера Зекірьяєва забрали право виховувати 13 дітей» <https://crimean-solidarity.org/news/2020/08/04/advokat-aleksej-ladin-o-prodlenii-strazhi-u-servera-zekiryaeva-zabrali-pravo-vospityvat--detej-516>

⁴ Третя бахчисарайська справа Хізб ут-Тахрір: суд продовжив утримання під вартою до 9 листопада <https://crimean-solidarity.org/news/2020/08/06/trete-baxchisarajskoe-delo-xizb-uttaxrir-sud-prodlil-soderzhanie-pod-strazhej-do--noyabrya-519>
<https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1199732640394190>

⁶ Крим.Реалії / Суд у Росії відмовився достроково звільнити з колонії кримського блогера Мемедемінова <https://ru.krymr.com/a/news-sud-v-rossii-otkazalsya-dosrochno-osvobodit-memedeminova/30779828.html>

⁷ <https://crimean-solidarity.org/news/2020/08/11/xodatajstvo-osmana-arifmemetova-sudi-stali-ispolnitelyami-nezakonnix-ustnyx-tenevyx-poruchenij-529>

⁸ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2155111914632538>

слідства й застосування тортур для отримання свідчень зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ відео «зізнання».

13 серпня суддя Лефортовського районного суду м. Москва (РФ) Маргарита Котова продовжила Івану Яцкіну термін утримання під вартою до 16 жовтня⁹.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМЕНІ Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець серпня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровітно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

19 серпня прес-служба ФСБ РФ розповсюдила інформацію, що співробітники ФСБ РФ затримали мешканця села Журавка Кіровського району. Його звинувачують за ч. 2 ст. 208 КК РФ за участь в батальйоні ім. Н. Челебіджіхана¹⁰. За інформацією КПП, ім'я затриманого — **Меджіт Аблямітов**. 20 серпня в «Київському районному суді Сімферополя» йому обрали запобіжний захід у формі утримання під вартою до 17 жовтня¹¹.

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

22 серпня адвокат Е. Семедляєв повідомив КПП, що фігуранта «справи кримських мусульман» **Мусліма Алієва** помістили до лікарні СІЗО №1 м. Уфа (РФ) з діагнозом COVID-19.

Адвокат А. Ладін повідомив, що 31 серпня під час допиту співробітники ФСБ РФ більше 14 годин відмовляли в їжі його підзахисному **Айдеру Кадирову**, котрий хворий на цукровий діабет першого ступеню¹².

⁹ <https://www.facebook.com/nikolay.polofov/posts/3302417183156988>

¹⁰ Крим.Інформ / ФСБ затримала мешканця Криму за участь в українському нацбатальйоні <http://www.c-inform.info/news/id/88143>

¹¹ «Київський районний суд Сімферополя» / Про обрання запобіжного заходу особі, котра обвинувачується в участі у незаконному збройному формуванні http://kiev-simph.krm.sudrf.ru/modules.php?name=press_dep&op=1&did=297

¹² Крим.Реалії / Затриманих в Криму активістів відпустили з ФСБ під підписку про невиїзд. Їх підозрюють у «неінформуванні» <https://ru.krymr.com/a/news-krym-zaderzanija-aktivistov-delo-o-nedonositelstve/30814261.html>

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

4 серпня стало відомо, що Верховний суд РФ залишив чинним рішення про виселення громади **Православної церкви України** з кафедрального собору в Сімферополі (головного храму церкви)¹³.

12 серпня «Міністерство юстиції» Криму винесло попередження **мусульманській громаді «Алушта»** з вимогою виключити до 30 вересня 2020 року зі складу засновників фігуранта політично умотивованої «справи кримських мусульман» Руслана Емірвалієва¹⁴.

14 серпня суддя «Алуштинського міського суду» Тетяна Захарова залишила без розгляду апеляційну скаргу імама **Юсуфа Аширова** на постанову про штраф у розмірі 5000 рублів за ч. 4. ст. 5.26 КпАП РФ (*Незаконна місіонерська діяльність*)¹⁵.

17 серпня «мировий суддя» Тетяна Ваянова оштрафувала на 30 000 рублів Церкву християн віри євангельської **«Церква святого Павла»** в Феодосії за ч. 3 ст. 5.26 КпАП РФ (*Незаконна місіонерська діяльність*)¹⁶.

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

У серпні набув чинності закон РФ № 279-ФЗ «Про внесення змін до статті 7 Федерального закону «Про федеральну службу безпеки»»¹⁷, який забороняє поширення інформації, що завдає шкоду репутації ФСБ, без узгодження з ФСБ.

У такій спосіб закон, чию дію РФ у порушення норм міжнародного гуманітарного права поширює на територію Криму, позбавляє кримчан можливості публічно критикувати незаконні дії співробітників ФСБ й розповсюджувати інформацію про порушення ними прав людини.¹⁸

¹³ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10217526794031572>

¹⁴ Попередження від Мінюсту Криму: «Виключити Руслана Емірвалієва зі складу мусульманської громади» <https://crimean-solidarity.org/news/2020/08/12/preduprezhdenie-ot-minyusta-kryma-isklyuchit-ruslana-emirvalieva-iz-sostava-musulmanskoj-obshhiny-531>

¹⁵ «Алуштинський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 14.08.2020. Справа 12-169/2020 https://alushta--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=14.08.2020

¹⁶ «Мировий суд Республіки Крим» / Справа 05-0342/87/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

¹⁷ Офіційний інтернет-портал правової інформації <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202007310049?index=1&rangeSize=1>

¹⁸ <https://crimeahrg.org/ru/zapret-publichnoj-kritiki-fsb-uhudshit-situaciyu-s-pravami-cheloveka-v-krymu/>

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ

8 серпня Кабінетом міністрів України було ухвалено раптове для громадян рішення про повернення колишніх, чинних навесні, обмежень на перетин КПВВ з Кримом. За Розпорядженням КМУ № 979-р, з 9 до 30 серпня пропуск здійснюється або у відповідності до місця проживання, або за вузьким списком підстав гуманітарного змісту¹⁹. Офіційною причиною запровадження нових обмежень названо протидію поширенню COVID-19 на території України, але фактично не було об'єктивних причин для введення таких обмежень. Людей не поставили до відому заздалегідь про такі важливі зміни, а встигнути в'їхати або виїхати з Криму до того, як ці обмеження набули чинності, у них не було часу. Перелік причин гуманітарного характеру не враховував багатьох обставин, через які громадянам необхідно було перетинати КПВВ.²⁰

Правозахисні організації України звернулися до президента й уряду з вимогою невідкладно ухвалити зміни до нормативно-правових актів для врегулювання процедури перетину КПВВ з причин гуманітарного змісту.²¹

26 серпня Кабінет міністрів України ухвалив рішення про те, що з 00:00 29 серпня припиняється дія Розпорядження №979-р і поновлюється пропуск через українські КПВВ з Кримом.

¹⁹ КМУ / Уряд ухвалив рішення про тимчасові обмеження перетину пунктів пропуску з тимчасово окупованим Кримом <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-uhvaliv-rishennya-pro-timchasovi-obmezhennya-peretinu-punktiv-propusku-z-timchasovo-okupovanim-krimom>

²⁰ Кримська правозахисна група / Проблеми перетину українських КПВВ з Кримом після раптового рішення КМУ: <https://crimeahrg.org/ru/problemy-peresecheniya-ukrainskih-kpvv-s-krymom-posle-vnezapnogo-resheniya-kmu-2/>

²¹ Кримська правозахисна група / Відкрита заява громадських організацій щодо необґрунтованого обмеження перетину КПВВ з Кримом: <https://crimeahrg.org/uk/vidkrita-zayava-gromadskih-organizacij-shhodo-neobgruntovanogo-obmezhennya-peretinu-kpvv/>

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРИ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

КПГ у серпні зафіксувала **5** нових кримінальних справ щодо мешканців Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухиляння від служби в Збройних силах РФ*) і **8** нових вироків, ухвалених за ст. 328 КК РФ, зокрема 4 — у «Ленінському районному суді Севастополя» (судді Віктор Клімаков і Андрій Грачов²²), 2 — у «Керченському міському суді» (суддя Ірина Алтанець²³), 1 — в «Судакському міському суді» (суддя Євген Риков²⁴) й 1 — у «Советському районному суді» (суддя Ігор Бражник²⁵). Всього на кінець серпня КПГ задокументувала **130** кримінальних справ за ухиляння від служби в ЗС РФ, які передано на розгляд до «судів» Криму. За **121** з них уже ухвалено вирoki, ще **9** перебувають на стадії розгляду.

З 27 до 29 серпня в Криму у рамках форуму «Армія-2020» відбулися заходи, під час яких здійснювалася пропаганда служби в армії РФ. У Керчі на площі Леніна²⁶ й у Севастополі в парку Патріот²⁷ виставили зразки військової техніки та зброї, а також обладнали пересувні пункти відбору на військову службу за контрактом.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координаторка Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

²² «Ленінський районний суд Севастополя» / Список справ, призначених до слухання на 03.08.2020. Справа 1-273/2020 https://leninskiy-sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=03.08.2020; Список справ, призначених до слухання на 12.08.2020. Справа 1-283/2020 https://leninskiy-sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=12.08.2020; Список справ, призначених до слухання на 19.08.2020. Справа 1-292/2020 https://leninskiy-sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=19.08.2020; Список справ, призначених до слухання на 28.08.2020. Справа 1-300/2020 https://leninskiy-sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=28.08.2020

²³ «Керченський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 30.07.2020. Справа 1-292/2020 http://kerch.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=30.07.2020; Список справ, призначених до слухання на 10.08.2020. Справа 1-350/2020 http://kerch.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=10.08.2020

²⁴ «Судакський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 19.08.2020. Справа 1-103/2020 http://sudak.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=19.08.2020

²⁵ «Советський районний суд» / Список справ, призначених до слухання на 20.08.2020. Справа 1-80-2020 http://sovetskiy.krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=20.08.2020

²⁶ КПГ / У центрі Керчі, попри пандемію, пропагують службу в російській армії (світлина) <https://crimeahrg.org/ru/v-czentre-kerchi-nesmotrya-na-pandemiyu-propagandiruyut-sluzhbu-v-rossijskoj-armii-foto>

²⁷ КПГ / У Севастополі під час пандемії проводять мілітаристські масові заходи <https://crimeahrg.org/ru/v-sevastopole-vo-vremya-pandemii-provodyat-militaristskie-massovye-meropriyatiya/>